

BUDA - PESTA

25 Decembrie st. v.
6 Ianuarie st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.

Redact. : strad'a Havas nr. 1.

Nr. 52.

ANULU XIII.

1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl. ; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Hei nevésta !

Hei nevésta cu peptarulu,
Arda-te foculu si jarul ;
Tu glumesci, io te iubescu,
Tu-ti petreci, io nebunescu !

Câta frundia, tóta fraga,
Câta lume, tóta draga ;
Câtu cuprindi si câtu ochesci,
Tóta lumea nebunesci !

Tragi din géna, din sprincene,
Ridi cu ochii numa-a lene,
Si 'nfloresci cu ochii tei
Tóta lumea cu schintei.

Când te vedu, dîuti'a 'ntréga,
Tóta lumea-mi pare draga ;
Câte câmpuri, tôte flori,
Câte dile — serbatori.

Ce-i mai negru cá pecatulu ?
Numai ochii tei si iadulu !
Ba mai negru-i si mai greu,
Bujorica, dorulu teu !!

Fugu de lume si de bine,
Si me ducu sè pieru cu tine,
De-oiu perí pe urm'a ta,
Tóta lumea m'a iertá !

V. R. Buticescu.

DESPRE ISVÓRELE ISTORIEI.

VIII.

Monumente de la fundarea principatelor incóce.

Bisericele sînt aprópe singurele monumente nationale, ce ne-au remasu de la gloriosii nostri Domni. Acestia le îmbogatia cu odoruri scumpe. Mai în totu-de-una fia-care Domnu dupa o batalía cu norocu zidea o biserică, zugravia într'êns'a portretulu lui si a familiei sale ; însemná de desubtu cu câte-va linii scrise, la ce împregiurare a fostu fundata biseric'a si alte menuntimi ce sînt câte odata fórte interesante.

Manastirile au unu rolu mai însemnatu, ele sînt zidite de cele mai multe ori cá unu soiu de forteretie. Dupa cum se vede, ele sînt asiediate în positiuni tari, cu ziduri, cu metereze si cu siantiuri pregiurate. Ele serviá pentru a aperá tiér'a în potriv'a dusmanului ce nevaliá.

În manastiri gasimu isvóre numerose pentru istoria. Asiá sînt mormênturile Domnilor si a barbatilor mari, ce au fostu la noi ; clopote si obiecte titoresci ; gasimu carti, ornamente ce s'au lucratu la noi în tiéra séu în tieri straine, icóne, vase etc.

În esaminarea atâtor remasitie din dife-rite timpuri póte cine-va studiá pâna la óre-care punctu ideile artistice, industriale si rela-

tiunile de comertiu, cari au domnit în tiér'a noastră; influinti'a bizantina, italiana, germana si moscovita. Aceste le dice dlu Odobescu într'unu articolu din „Revist'a Româna“ 1861 pag. 704.

Mai în tôte bisericile si manastirile gasimu obiecte ce merita tóta atenti'a noastră. Astfelu la manastirea Némtiu se afla evangheli'a cu care a slugitu mitropolitulu Teochistu, rud'a lui Alessandru celu bunu; la manastirea Seculu se afla unu *aer* cosutu de man'a lui Nestor Urechi, Turcii la 1821 l'au taiatu în patru bucâti si l'au facutu siele, — calugarii de acolo, ce tîneau mai multu la odorurile stramosiesci decâtu noi, s'au dusu la Constantinopole si cu multa stradania l'au pututu gasi, l'au cumperatu dându sume însemnate, încâtu, grația lor! ilu mai avemu astadi; ¹⁾ la Slatina se afla o perdea de icóna cosuta de Domniti'a Rucsanda, femei'a lui Alesandru Lapusnénu.

În tôte locurile sfînte gasimu lucruri cari aru trebúi pastrate în museulu nostru nationalu, si pentru cari pâna astadi nu s'au facutu încercâri serióse în acestu sensu.

Chiar strainii mentionéza despre antichitãtîle noastre. Astfelu gasescu ²⁾ urmatorulu pasagiu curiosu: „Dlu Mille staroste de Cernauti îmi spune, cã la Sucéva a vediutu elu ênsusi vr'o 30 de biserici ruinate, cu multe inscriptii genoveze, si cã în palatulu ce se afla de asemene ruinatu, se vedu înca armele republicei genoveze.“

Este de necredutu, cã tocmai la Sucéva sè fîa urme de ale Genovezilor, când scimu cã ei faceau colonii aprópe de ape navigabile. Ceea ce trebue sè fîa de credutu, este, cã sînt acolo ruine din vechi'a capitala a Moldovei.

Trebue sè constatãmu cu parere de reu, cã la noi nu numai guvernele de ori ce nuanția n'au avutu nici o pasare de monumentele nationale, dar acestu faptu se observa si la particulari. Unu ministru a datu ordinu sè se repareze bisericile, ele au fostu varuite (spite) fara nici unu sistemu, si astfelu au stersu o multime de portrete si incryptii. Éta ce face nesciinti'a!

Pentru a aretã nesciinti'a ce a fostu la noi, voiú dá înca câte-va pilde. La manastirea Putna se pastrã unulu din cele d'ântãi césor-

¹⁾ Comunicatu de dlu Lambrior.

²⁾ Voyage de Constantinople au Pologne par Joseph Boskovich în MDCLXII. Tiparita la Lausanne în 1772.

nice inventate. Acest'a se daduse de Papa de la Roma lui Stefan celu Mare. Cadiëndu din nenorocire în mân'a mitropolitulu Veniamin, ilu facù dar Rusilor, pentru a capetã favorea lor. ³⁾

Când Mari'a Sa Carol I la 1866 visitã Turnulu-Severin, *se dice* cã primarul de acolo dadù ordinu d'a varuí ruinele ce se afla de la Români, cã astfelu sè fîa mai frumóse la vedere!!!

La 1812 soldatii rusi gasira la Contiesci pe malulu Prutului în o bolda zidita unu scheletu cu arme si podóbe aurite; alaturea erau osemintele unui calu cu hamuri poleite si mai multe vase de argintu ce s'au tramisu la Petersburg. ⁴⁾ Si nimeni dintre Români nu s'a încercatu sè starue a ne face si nóue parte din acelu nepretiuitu tesauru, ce ni se cuviniã dupa tóta dreptatea.

Anii trecuti s'au gasitu în pamêntu arându cu plugulu mai multe sute de monedi românesci de la Stefan celu Mare si alte obiecte. S'au impartitu între mai multi particulari. Acést'a s'a întêmplatu la mosi'a Poloceni în districtulu Tutova. Si nu credu cã s'a tramisu museelor noastre. ⁵⁾

Guvernulu ar face bine sè încépa a le adunã, cã sè nu perdemu si ceea ce ne-a mai remasu. Cu durere de inima vediui în Iasi la biserica Trei-sfetitele, zidita de Vasile Lupu, si care este cea mai frumósa dupa manastirea Argesiului, pietrile de pe mormêntulu familiei Domnesci, stricate si aruncate afara. Piétr'a lui Grigore Ghica Voda, ucisu prin misieli'a turcésca stã în pridvoru la Sf. Spiridon, pentru a se tocí de piciórele evlaviosilor.

Cã sè dovedimu pâna la evidentia, cã cei vechi tîneau multu la monumentele nationale, éta ce gasescu în o brosiura ce e tiparita în Iasi înainte de 1848 (fara sè spuna de cine este scrisa.) Între multe altele vorbesce Mihaiu Racovitia, cã a resipitu în mai multe locuri întariturile cetãtii Némtiu, si dice: „De atunci falnic'a cetatiue s'a ruinatu pe de tôte partile, de atunci n'a mai fluturatu pe zidurile ei stégururile Moldovei, si e tristu a maturisi, cã astadi acéstã pretiósã antica a ajunsu a fi amenintiata a se perde curênd din fiintia, *nu atãtu*

³⁾ Buciumulu Romanu, II anu, notiti'a de I. M. Codrescu.

⁴⁾ Odobescu, Cursu de archeologia 1877.

⁵⁾ Prin bunetatea dlui Bredner farmacistu în Berlad, am capetatu si eu vr'o 3, din cari un'a am dat'o multu regretatulu C. Negre, ce erã amatoru de antichitãti.

din lacomi'a cu care vremea mistue si ponasesce tôte, pe câtu de reutatea ciocanului vandalu. Mai multe ziduri si crisme din tângulu Némtiu sânt cladite cu piétra smulsa din murii cetâtii, ce a fostu adese asilulu stramosilor nostri.“

Astfelu de triste si deplorabile fapte s'au petrecutu si se petrecu inca în tóta tiér'a. Totu astfelu s'a întêmplatu cu gróznic'a cetate a Besarabilor din Tângoviste,⁶⁾ si Cerdaculu lui Terentiu lângă Iasi éراسi o remasítia istorica.

Sfêrsiescu acestu articolu cu urmatóarele cuvinte : Când te uiti la o manastire, ea are o multime de suveniri frumóse; e destulu sè întrebâmu de numele fundatorului seu, — sè deschidemu istori'a, pentru cá sè aflâmu o placere de a repetá si a cercetá suvenirile sale uitate.⁷⁾

G. Sion Gherei.

Literatur'a româna în anulu 1877.

Spaciulu care ni stà la dispositiune este fórte micu, înse durere! totusi e pré de ajunsu cá sè însemnâmu pe elu miscamintele literare române din anulu care espira. Numerulu operilor aparute este asiá de restinsu, încâtu mai tóta activitatea nóstra literara se manifesta prin diuaristica, de cumva si acést'a se póte numí literatura. Si acésta impregiurare caracteriséza totu odata si publiculu nostru; ea adeca aréta, cà la noi nu s'a desvoltatu inca gustulu d'a cetí opere literare, ci numai — noutàti.

O mângaiere totusi avemu, si a nume aceea, cà în acestu numeru micu totusi gasimu câte-va opere, cari sânt decórea literaturii române.

În fruntea acestora trebuie sè înscriemu „Istori'a lui Mihaiu Vitézulu“ de N. Balcescu, edata de Societatea academica româna. Ce e dreptu, oper'a acést'a nu e productulu anului ce espira, càci a fostu scrisa înainte cu 25 de ani, înse totusi acuma s'a publicatu pentru prima-óra.

Aice trebuie sè înregistrâmu „Istori'a Ar-

⁶⁾ Din întêmplare am vediutu la unu libraru unu album cu multe gravure din Austria, în care se aflá si câte-va din Român'ia. Astfelu cetatea Besarabilor precum erá la 1600 cu muri si o multime de turnuri fórte frumóse.

⁷⁾ Revist'a Carpatilor, 1860, Despre manastirea Sinai, de G. Sion.

cheologiei“ de dlu A. I. Odobescu, care a fostu premiata si de Societatea academica.

Apoi „Pros'a“ de dlu V. Alesandri, care forméza tomulu alu optale alu operelor sale complete.

Ér déca în specie vom considerá singuraticele ramuri ale literaturii, vom constatá urmatorulu resultatu :

Beletristic'a s'a înavutitu, afara de lucrarea amintita a dlui Alesandri, cu : „Poesii“ de N. Scurtescu, „Rea Silvia“ si „Despot voda“ drame asemene de Scurtescu, — „Constantinu Besarab Brancoveanu“ tragediá în 5 acte de I. M. Siomescu, — „Suspine“ poesii de Baicoianu, — „Hamlet“, tragediá de Shakespeare, tradusa de Adolful Stern, — „Mirésa pentru mirésa“, comediá în 3 acte de subscrisulu, — „La Plevna“ drama de G. Sion.

Scrierile de *limba si literatura* sânt urmatóarele : „Viéti'a si activitatea lui Maniu Samuil Clain“, de I. C. Bianu, — „Trei ani din literatur'a româna“, de George Popescu, din a carui condeiu a începutu sè apara si unu cursu elementaru de istori'a literaturii române, — „Principii pentru scrissórea si pronunsierea limbei române“, de D. S. Popilianu, — „Cursu de literatura“, tomulu I, de N. Drocu-Barcianu, — „Proverbele române“, si cum trebuie culese, studiu de G. D. Teodorescu, — „C. Negri“, studiu biograficu de Misail, — „Studiu a supra poesiei didactice la Eleni“, de D. Balteanu.

Literatur'a *istorica*, în frunte cu oper'a lui Balcescu, s'a sporitu cu urmatóarele lucrâri : „Chronologia rationala“, séu prescurtare de istori'a universală de A. D. Xenopol, — Colecitiunea de documente istorice a repausatului Eudocsie Hurmuzachi, inca n'a aparutu tóta, — „Dómn'a Stanca“, de Gr. G. Tocilescu, — aice vine sè se amintésca si : „Chart'a tierilor române“ séu Daci'a moderna, de G. A. Zamfiroiu.

Literatur'a *medicála* a produsu aceste : „Alienatulu în fati'a societâtii“, de dr. A. Sutiú, — „Veterinarulu de casa“, de Bas. Cornea, — „Despre departarea cadavrelor“, de I. C. Istrati.

Pe terenulu *sciintielor politice* : „O cugutare politica“, de Ionu Ghica, — „O datoría catra tiér'a mea“, de Dum. Brateanu, — „Starea financiála a României“, de A. Sturza, — „Suveranitatea României fatia cu dreptulu gintilor“, de G. G. Stefanescu, — „Indicatorulu generalu alu comptabilitâtii generale a statulu românu, de E. Gradisteanu, — „Panslavis-

mulu si pericolele sale pentru Europa“, de G. Brateanu. Precum se vede ramulu acest'a a fostu celu mai productivu.

In fine, fiindu că fia-care în ramulu seu e singura, amintimu dupa olalta urmatórele opere: „Filosofi'a fatia cu progressulu sciintielor positive“, de C. Leonardescu, — „A supra situatiunii“, articoli si foisóre de I. Al. Lapedatu, — „Pomaritul“ de C. Comsia, — si „Educatiunea în scóla si a casa“, de M. Velceanu, — si câte-va calindare.

In diuaristica s'au facutu urmatórele schimbări. Din cóce de Carpati diuarele de pân'acuma s'au sporitu cu: „Albin'a Carpatilor“, — „Biseric'a si scól'a“ si „Minte si inima.“

Din colo de Carpati s'au ivitu în anulu acest'a: Revist'a societătii de architecti si ingineri, Curierulu de Focsiani, Revist'a armatei, Vestea, Români'a Libera, Stéu'a României, Globulu, Români'a Literara, Aurora, Curieru de séra, Resboiulu, Presentulu, Gazet'a de Bacău, Nuvelistulu de Galati, Valcea, Natiunea Româna, Roman, Invetiatorulu, Curierulu de Tecuci, Liberulu cugetatoru, Dorobantiulu, — din cari inse multe au si incetatu.

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

Calugaritiile uimite se întrebau, nu cumva va reveni si ratiunea acelei fintie palide, atât de blânde, redevenita frumoasă, ai carei ochi în unele momente aretau o neasteptata espressione de inteligintia?!

In acele mominte s'ar fi pututu dice, că unu fulgeru viu se aprindea de odata sub niste nori grei gramaditi; apoi fulgerulu se stingea, pleópele érași se 'ntunecau, si ochii-i pareau a nu mai vedé.

Mai trecura câte-va septemâni, cari adusera o schimbare nóua în purtarea contessei.

Ea încetă cu totul sè vorbésca, dar se para că meditéza.

Siedea óre întregi pe marginea patului, nemiscându-se cá o statua, stringându-si capulu în mâni.

Intr'o dí pe când ea se absorbiá asiá, o calugaritia i adressá o vorba trecându pe lângă ea, si nepriindu nici unu semnu de atentiune, i apucé încetu e si le indepartă, cá sè-i védia fati'a.

Fati'a ei érá tulburata, cá si când sub bolt'a alui ar devastá o vijeliá. Acea vijeliá érá lupt'a ma între inteligintia si nebuniá.

Ex-ghicitórea de norocu din strad'a Lanterne, ósi'a din satulu Chamblas, s'a insielatu dicéandu aiisului de Saint-Maixent, că efectulu beuterei pregatite de dèns'a va durá peste tóta viéti'a.

Maria de Rahon putea sè traiésca înca timpu îndelungatu si inteligintia ei avea sè triumfe.

Intre calugaritiile, cari fara 'ncetare si cu o rabdare neobosítóre îndepliniau în infirmaria lucrarea lor de caritate, se aflá o sora tinera, celu multu de dóue dieci si cincii de ani, si atât de frumoasă, atât de suridiatóre, atât de atragatóre, încátu chiar si nebunele agitate pareau a simti farmeculu ce respánda tóta persón'a sa, si se linisciau când ea se apropiá de patulu lor. Ea se numiá „Sor'a Marta.“

Acea sora tinera si pretins'a Ioana Saulnier simtieau un'a pentru alt'a o simpathia particulara.

Calugaritiei i placea sè vorbésca cu nebun'a într'unu modu mângaios, silindu-se cá sè fia întielésa. Nebun'a o ascultá fara s'o întieléga; dar acea voce armoniósá farmecá audiulu ei cá o musica, si figur'a sa îmbracă o espressione stralucita.

Intr'o nópte érá cea mai adâncă tacere în dormitorulu slabu luminatu prin lampele atérnate de plafondu din departare în departare.

Marele orologiu de la Salpêtriére batú o óra dupa mediulu noptii.

Sor'a Marta facea incetu preumblarea sa printre bolnave, sióptindu niste rugatiuni, si lasându incetu printre degetele sale bóbele rosarului seu.

Ea se rugá lui Dumnedieu pentru acele nenorocite fintie, pentru cari a promisú a Totu-puterniculu, că le va fi mama, renunciându cu abnegatiune sublima la bucuriile unei maternitati reale.

La fia-care patu se opriá putintelu si se plecá spre a ascultá resuflarea liniscita séu agitata a nebunei adormite.

In momentul în care sosi la patulu dnei Rahon, ea vedíu nu fara suprindere pe acest'a din urma redicându-se pe cotu, cu fati'a animata, ochii lucitori, întindiéndu-si catra ea améndóue mânile.

— Ce ti-i, sêrman'a mea Ioana? — întrebá calugariti'a cu o voce dulce si lina, — suferi?

— Nu me numescu Ioana, — respunse contess'a.

Acuma ântâia-óra sêrman'a femeia respunse la o întrebare. Asiá dara o întielese; prin urmare o stare de vindecare deplina putea sè se produca.

Calugariti'a tresari de bucuria si continuá iute:

— Care este dara numele dtale?

— Maria.

— Altulu n'ai?

— Am si altulu.

— Spune-mi-lu!

— Mai târdíu . . . când voiú scí ceea ce trebue sè scíu. Esti buna pentru mine; te iubescu; pe dta te voiú întrebá.

— Si eu îti voiú raspunde din tóta ânim'a; cáci déca me iubesci, te iubescu si eu. Vorbesce, Mario!

— Unde sùm eu? — începú contess'a.

— Nu scí de felu?

— Nu; mi-se pare că me desteptu dintr'unu somnu lungu, ingramaditu cu visuri grele. Par' că unu noru ar apesá cugetarea mea, si nu mai tînu min-te bine nimica, afara de aceea, că am suferitu multu. Fà dar ceea ce te rogu: spune-mi unde sùm?

— Esti, — îngâná jun'a sora, — în infirmari'a unei case, unde toti s'au silitu a-ti dá ingrigirile trebuitóre pentru starea dtale, cáci ai fostu pré bolnava.

— Dar, — dise contess'a cu insistintia, — sùm eu la Paris?

— Da.

— Si această casa, în care am fostu îngrigita cu atât'a zelu, fara d'a me cunoșce, cum se chiama?

— Ce-ti pasa?

— Pentru ce voiesci să-mi ascundi numele ei? De când s'a finitu acestu somnu lungu, despre care ti-am vorbitu, privescu, vedu, întielegu : dta esti un'a din acele fete sfinte, pe cari caritatea le alege din lume, si nu s'um eu singur'a pe care me îngrigesci. Ca-s'a această'a e unu spitalu.

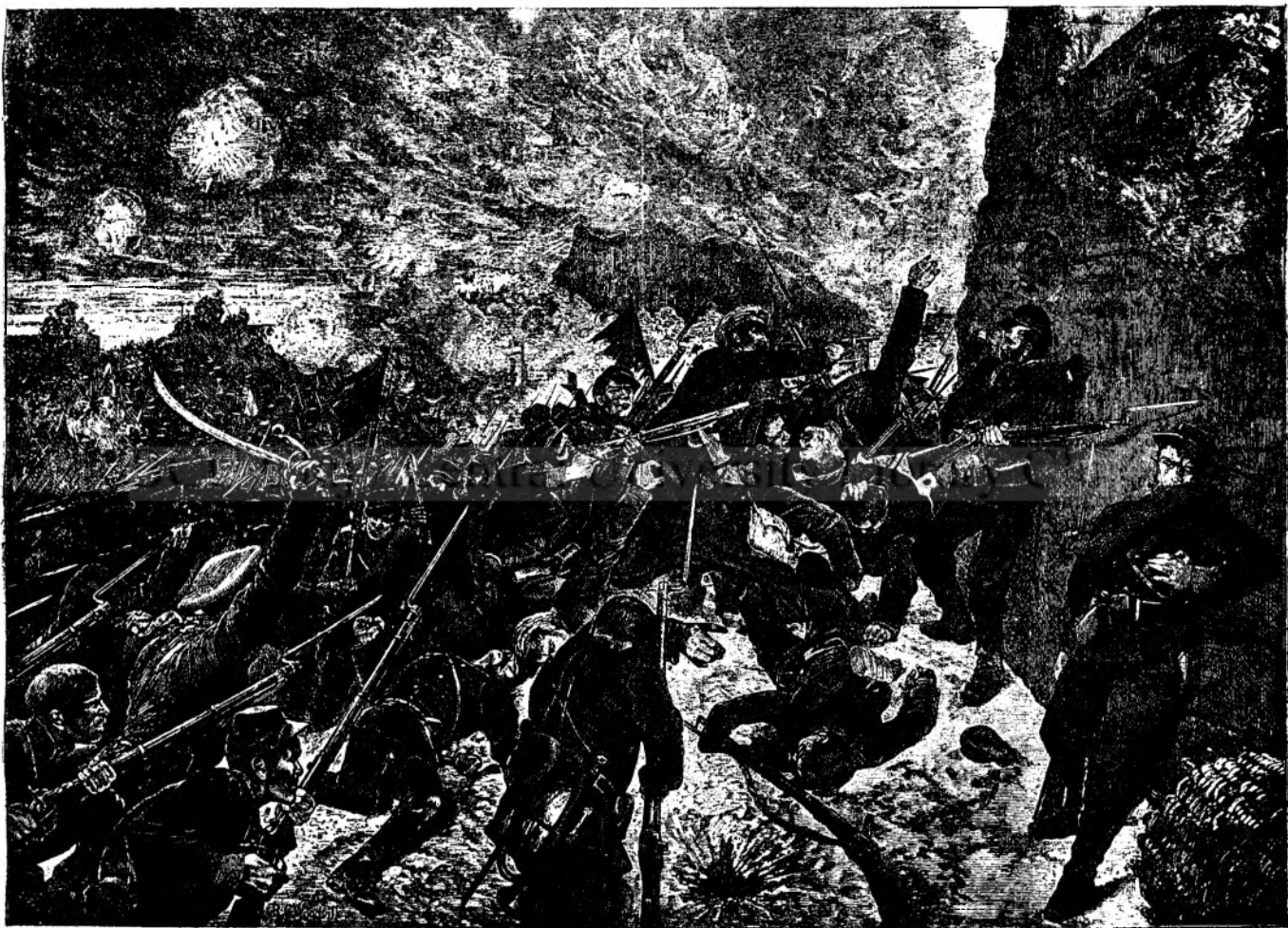
— E dreptu.

— Este Hôtel-Dieu?

— În Salpêtrière! Dar această'a e mai multu o închisóre decâtu unu spitalu! Aice se închidu nebunele! Éta pentru ce îți erá mila de mine . . . nu voiai să sciu! Asiá dara, cà am fostu nebuna?

— N'asiu cutezá să afirmu această'a, — respunse calugariti'a, — dar unu noru a trecut peste înteligiinti'a dtale. Ada-ti a minte de somnulu lungu încarcatu de visuri grele, despre care imi vorbisi tocmai acuma.

— Da . . . da . . . am fostu nebuna! . . . Ah! eu simtu bine această'a, — repetá contess'a cu esaltatiune, — si fara 'ndoiéla credi, cà si acuma s'um . . .

Asaltulu Rusilor a supra Carsului.

Calugariti'a își scutură capulu.

— Asiá dara, — reluá contess'a, — înca odata, spune-mi unde s'um?

Siovaira nu mai erá cu putintia, càci astfelu se riscá d'a produce érași disordine într'unu capu inca slabu. Apoi jun'a sora nu voiá si nu trebuia să minta.

— E bine, scump'a mea Maria, — dise ea, — dta esti în Salpêtrière.

Dn'a Rahon scóse unu tîpetu surdu. O frica grozava se reflectá pe fati'a-i si gângavi:

Fara să resufie, cu ochii plini de îngrigire, așteptá d'ens'a respunsulu calugaritiei.

— Nu, — respunse această'a din urma fara esitare, — nu, te incredintiezu, cà eu nu credu această'a.

Unu suspinu de usiorare sborá de pe buzele Mariei.

XV.

Descoperirea.

O tacere de câte-va secunde urmá dupa afirmarea atâtu de positiva a junei surori.

— Dar, — reluà dn'a Rahon, care pareã c'a întrebuintiatu acele câte-va secunde spre a-si adunã si a-si arangiã ideile, — eu am auditu, cã Salpêtrière erã unu locu de asilu pentru nenorocitele nebune esîte din poporu si prẽ sarace spre a putẽ platĩ îngrigirile costatøre ale unor case de nebuni . . . Astadi nu mai e totu asiã?

— Ba totu asiã, — response calugariti'a.

— Asiã dara cum se pôte, cã eu sũm în Salpêtrière, eu care nu apartĩnu poporului si am o avere fõrte mare?

— În privinti'a acẽst'a eu nu scĩu nimica, si nu potu sè-ti spunu nimica.

— De cãtu timpu s'au închisu dupa mine portile spitalului? — continuã contess'a.

— Aprõpe de unu anu, dar ãmi este cu neputintia d'a precisã timpulu.

— Cine m'a condusu aice?

— Nu scĩu.

— Vine cine-va adese ori sè me vedia?

— Nici odata n'a vinitu nimene.

— Nimene . . . — repetã contess'a cu desperatiune. Ah! lovitur'a acẽst'a e mai cruda! aceia pe cari i-am iubitu, toti m'au parasitu dara? . . .

Si lacrimi amare isvorira pe fati'a ei.

Dupa unu momentu continuã:

— Pentru ce ãmi dici Ioana?

— Pentru cã în registrele spitalului esti înscrisa sub numele Ioana Saulnier.

— Dar, — strigã Maria, — eu nu cunosc eu acestu nume.

— Asiã dara sustĩni cã nu e alu dtale?

— Da.

— Aduna-ti souvenirile înca dõra confuse!

— Oh! memori'a mea e credincioãsa; nici odata, nici într'unu timpu n'am auditu vorbindu-se d'o Ioana Saulnier.

— Asiã dara spune-mi cum te chiama?

— Numele meu e contess'a Maria de Rahon, soçi'a contelui Annibal de Rahon, locotenentu generalu în armatele regelui.

Calugariti'a, fara voi'a ei, facũ unu gestu de descuragiare, si consternatiunea se reflectã pe figur'a sa espressiva.

Unu momentu ea a speratu, cã sêrman'a femeia, catra care a simtĩtu o simpathia atãtu de víua, si-a capetatu ratiunea. Dar éta, vai, ea vedea, cã rebuni'a si-a schimbatu natur'a, dar aceea esistã mai tare decãtu totu-de-una.

Contess'a pricepũ întielesulu gestului si a espressiunii fetiei.

— Ah! — dize ea cu desperare, — eu cetescu lamuritu în cugetulu dtale, dta credi cã redevinu nebuna.

— Te rogu, liniscesce-te, — dize încetuu calugariti'a; — eu credu, cã norulu care întunecase inteliginti'a dtale, n'a disparutu cu totulu, éta totu.

— Dar de cumva ti-asiu probã, cã 'n momentulu în care vorbescu cu dta posedu ratiunea mea completa? De cumva ti-asiu demonstrã pâna la evidentia, cã dici adevèrulu?

— De siguru nu ceru altu ceva decãtu sè me convingi; înse cum ãmi vei dá acea proba?

— Ajuta-me . . . voiu reesi!

— Cum sè-mi esplicu presinti'a dtale în Salpêtrière, de cumva în adevèru esti bogata si din familia

mare? — urmã jun'a sora. Cine a avutu unu înteressu asiã de mare sè te închida aice sub unu nume falsu?

— Cine? — repetã contess'a cu o esaltatiune întunecõsa; — cautu . . . vedi bine cã cautu . . . indesiurtu cautu, nu gasescu nimicu . . . éta ce me face sè nebnescu era!

— E bine! nu cautã . . . feresce-te chiar d'a te mai gãndi la ast'a!

— Vreu sè me gãndescu! — response cu focu dn'a Rahon. Dumnedièu dõra va avè mila de mine, si ãmi va dá chei'a enigmei înfricosiate.

— Avutu-ai inimici?

— Inimici? eu? cine ar fi pututu sè me urésca?

— Dõra barbatulu dtale?

— Ah! sor'a mea, nu blastemã! — o înterupse Maria; — elu me adorã într'atãt'a încãtu ãlu iubiam eu. Dèca sũm prinsã aice, crede, cã dènsulu e mortu.

Calugariti'a ãsi plecã capulu si tacũ.

— Da, întielegu, — urmã contess'a, — tõte aceste sũnt curioãse, întunecõse, neesplicabile. De cumva m'asiu aflã în loculu dtale, si de cumva dta ãi fi în alu meu, si eu m'asiu convinge cã dta acuma, cã ceea ce vorbescu cu mine e o nebuna. Dar totusi nu me respinge! Fii rabdatøre si buna; ãci voiu spune totu ce scĩu, totu de ce mi-aducu a minte; si dõra, dupa ce m'ai ascultat, lumin'a care se refusa ochilor mei va stralucĩ pentru ai dtale în mijloculu întunericultui ce me încungiuira.

— Te ascultu, — response jun'a sora, — si dorescu sè gasescu alinare în încredèrile dtale.

Calugariti'a siediu lângã patu, tĩnèndu în mânilile sale un'a din mânilile contessei, spre a studiã frigurile, cari totu-de-una însotiescu accesele de hallucinatiune; dar pulsulu ce simtĩ batèndu sub degetele sale erã liniscitu, regulatu, aprõpe slabu.

Dn'a Rahon începũ povestirea sa c'o voce lina si care la începutu tremurã, dar care apoi încetulu cu încetulu se întari.

Ea povesti totu ce scieã dèns'a din vièti'a sa de doi ani încõce, pâna 'n momentulu în care parasindu Auvergne spre a se duce la barbatulu seu periculosu ranitu, dõra chiar mortu, se simtĩ murindu într'o casa de aparintia întunecõsa, unde nenorocirea întèmplata trasurei sale o sill sè-si caute asilu.

Povestirea acẽst'a fu facuta într'unu modu atãtu de simplu si lamuritu; faptele, de si erau fõrte curioãse, se lantiuiau atãtu de logicu, încãtu calugariti'a se aflã fõrte petrunsa.

Ea adressã rèndu pe rèndu contessei o multime de întrebãri, cari i pareau de natura a o pune în o încurcatura fõrte mare. Nici odata înse ea nu putũ descoperĩ vr'o contradicere cu sine ênsa-si.

Nenorocit'a femeia esplicã tõte fara cea mai mica greutate, afara de aceea ce remãnea mai multu decãtu totu-de-una neesplicabilu, adèca nodulu enigmei, fiinti'a sa de fatia în Salpêtrière sub unu nume falsu.

(Va urmã.)

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	25	6	E. 32 d. R. Nasc. Domnului.
Luni	26	7	Adun. Maicii Dlui, s. p. Eutimiu.
Marti	27	8	s. m. archidiaconul Stefan.
Mercuri	28	9	ss. mm. Mardoniu, Secund.
Joi	29	10	14.000 prunci ucisi, s. p. Marcel.
Vineri	30	11	ss. mm. Anisia, Fileter.
Samb.	31	12	c. ma. Melania, s. m. Olimpiodora.

Rentórcerea Domnitorului Carol I la Bucuresci.

La 15/27 dec. capital'a României îmbracă haine de serbatóre, căci suveranulu tierii în acea dî se rentórise de pe câmpulu luptei — biruitoru. Totu orasiulu erá decoratu si se aflá în picióre, spre a salutá pe Domnulu vítézu.

Trenulu sosí la 2 óre, si la gara Domnitorulu fu primitu în fruntea multimií de locu-tíitorulu primarului; apoi Domnulu se urcă în trasur'a cu Dómn'a, si merse la mitropolía. Entuziasmulu nu se póte descrie. Convoiulu trecú tocmai dinaintea otelului, în care se afla Osman pasia; acest'a stetea la ferésta si salutá pe Domnitorulu. La întrarea în catedrala mitropolitulu primatu întimpiná pe Domnulu si pe Dómn'a în numele clerului. Apoi se tinú Te-Deum, dupa care Maríile Lor întrara în sal'a camerei deputatilor, unde fure întimpinati cu salve de aplause, Domnulu si Dómn'a se urcara pe tronu, si Domnulu cetí emotiunatu urmatorulu discursu:

Dloru Senatori, dloru Deputati,

În anulu 1866, când amu pusu piciorulu pe paméntulu Românescu, amu venitú mai ántáiu în mijloculu represintatiunii nationale, spre a spune tierii că, din acea dî, vom împartasí împreuna sórtea cea buna cá si pe cea rea. (Aplause).

Unu-spre-diece ani au trecutu d'atunci. Multe greutáti, multe nevoi amu avutu de învinsu.

De siese luni, mari si 'nsemnate evenimente s'au petrecutu. Loculu meu în asemenea împregiurári erá în fruntea óstei, care aperá mosi'a românesca, onórea si neatêrnarea ei. (Aplause). Tier'a scie cum armat'a si-a facutu datorí'a, cum ea a realizatu sperantiele puse într'êns'a, justificându si nestramutat'a mea încredere. (Aplause).

Intorecându-Me de pe câmpulu de lupta, astadi, când cele mai scumpe din dorintiele de la 1866 s'au îndeplinitu, amu voitu a veni érași în mijloculu dvóstre, spre a ve multiamí de felicitárele ce mi-ati transmisu prin delegatiunea însarcinata a me 'ntîmpiná în Bulgaria. Din fericire evenemintele au mersu mai rapede de câtu se credea, si astadi avemu o nóua pagina de scrisu în istori'a nóstra: caderea Plevnei. (Aplause.)

Sciu, si-amu simtítu că tier'a a fostu într'unu cugetu unitu cu Mine, în tóte grelele împregiurári prin cari amu trecutu, si că ea a tresaltatu de bucuríia la audírea isbândelor armatei nóstre. (Aplause.)

Súnt mândru că amu fostu în capulu ei, pe când si-a versatu sângele pentru independenti'a, scumpei nóstre patrii. (Aplause.)

Ddiu sê bine-cuvinteze Români'a de sine statátóre si sê întarésca pururea vítéz'a nóstra armata! (Urah! aplause îndelungi si entusiaste.)

La acestu discursu presiedintele camerei, dlu C. A. Rosetti respunse, dicéndu între altele:

„Si capitanulu si ostirea aretara, celor cari nu mai credeau, că din vulturu vulturu nasce, că din stejaru stejaru cresce. (Aplause.)

„Cu spad'a Ta ai împrospetatu în granitulu Balcanilor scrissórea nestérsa a independintiei române.

„Fía bine venitú dar în capital'a Românilor, Capitanulu si Domnulu constitutiunálu, care din vítéji'a sa facú scutu otarelor si neatêrnării tierii, ér din virtutile sale temelía neclintita a legilor!“

Dupa acésta Domnulu si Dómn'a, în mijloculu entuziasmului generalu, se dusera la palatu. Sér'a orasiulu se iluminá splendidu; se facú o manifestatiune cu drapele, torie si musica, la palatu, music'a în-toná imnulu nationalu, Domnulu si Dómn'a esira pe balconu, unu tineru tinú cuventare, la care Domnulu respunse:

„Súnt fórte fericitu, că putem dá acestei tieri díle maretie. Sê traiésca Romani'a independenta!“

Mai târdíu Domnulu si Dómn'a esira cu trasur'a sê védia iluminatiunea, si fure pretotindene întimpinati cu mare entuziasmu.

R e s b o i u l u.

Dupa caderea Plevnei Rusii au începutu sê înainteze spre Adrianopolu, dar din caus'a ernei grozave numai cu greu potu sê înainteze.

În urmarea acesteia turcii si-au schimbatu planulu lor de aperare. Ei lasara în Rusciucu, Silistria, Siunla si Varna, garnisóne mici, si își concentréza tóte puterile sub Suleiman pasia, la Adrianopolu, cá acolo sê se mai încerce a oprí înaintarea rusilor.

Armat'a româna nu va trece Balcanii cu rusii. O parte din ea va ocupá Plevna, Nicopoli si cetátile luate de Români pe marginea Dunarii. Grosulu trupelor, compuse de dóue diviziuni, a pornitu spre Vidin. O diviziune trece Dunarea înapoi, escortându pe prinsonieri si va merge apoi a ocupá lini'a Giurgiu-Calarasi. Diviziunea a V-a este asediata la Calafat cá reserva. Ea va cooperá în contra Vidinului cu celelalte dóue diviziuni din partea drepta. Corpulu de operatiune românu în contra Vidinului va fi dara compusu din vr'o 30,000 ómeni.

Arcer-Palanca ocupata de Români. Ante-posturile de cavalería a acestui corpu, sub comand'a maiorului Teutu, au si ocupatu înca la 21 dec. Arcer-Palanca, de unde turcii iesisera.

Domnitorulu Carol, supremulu comandantu alu ostirilor din giurulu Plevnei, si-a luatú díu'a buna de la armatele russesci printr'unu ordinu de dí, multiamindu tuturor gradelor, de la generalu pâna la soldatu, pentru concursulu datu si pentru devotamentulu simpaticu, — dorindu sê repórté si de acuma înainte isbânde totu atátu de stralucite.

În contra Vidinului trupele române vor coo-

perá cu cele sêrbesci. Sêrbiî înca înaintéza, si luara deja câte-va positiuni turcesci, si începura sê bombardeze cetatea Nisiu. Se dîce, cá déca vor cuprinde Vidinulu, trupele române nu vor înaintá mai departe.

Scirile mai nóue anuncia, cá Port'a a facutu pasi seriosi pentru unu armistitiu. Se crede, cá Rusia nu va refusá propunerea. (A refusatú-o. Red.)

Societati si institute.

Societatea „Iulia“ a junimei române de la universitatea din Clusiu va serbá ajunulu anului nou, în sal'a otelului Biazini, cu concertu declamativu-musicalu însoțitu de dantiu. Éta program'a concertului: 1. „Descépta-te Romane“, poezia întonata de corulu vocalu; 2. „Caliculu“, poezia de Iosifu Vulcanu, declamata de Alesandru Popu med.; 3. Beriot „Variation“ esecutata pe violina de Victoru Iliesiu si Emiliu Vajda acomp. pe pianu de dlu Lichtig; 5. Studiu esteticu despre tragedi'a lui Euripide intitulata „Iphigenia în Aulida“ prelesu de autorulu Petru Dulfu; 5. „Flórea în padure“, cantecu esecutatu de corulu vocalu; 6. „O privire de pe Carpati“, poezia de A. Muresianu, declamata de Teodoru Mihali; 7. „Faust“ fantaziá de Alard esecutata pe violina de Emiliu Vajda, acomp. pe pianu de ****; 8. „Vinulu“ poezia întonata de corulu vocalu; 9. La 12 óre nóptea, salutarea anului nou prin vice-presiedintele Absolonu Todea, si întonarea „imnului nationalu“ prin corulu vocalu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Filipu Popu absolventu de teologia la 25 nov. si-a serbatu cunun'a cu domnisiór'a Paulina Padureanu în Riciulu de câmpia.

Literatura.

Dlu George Baritiu s'a retrasu de la „Gazet'a Transilvaniei“ si fondéza ênsusi unu nou díuaru politicu. Acesta va aparé cu 'nceputulu anului víitoru, sub titlulu „Observatorulu“, la Sibíiu. Pentru informatiuni speciale avisámu pe cetitorii nostrii la invitarea de prenumeratiune care se alatura la nr. presinte. Fiîndu cá înse numai 300 de esemplare ni s'a tramisu, si astfelu o mare parte a cetitorilor nostri nu o va puté vedé, adaugemu aice, cá „Observatorulu“ va esê de dóue ori pe septemána, si va constá pe anulu întregu 8 fl.

Directiunea Archivelor Statului. A esitu de sub presa si se va pune peste putînu în vëndiare prim'a seria a publicatiunilor istorico-filologice ale Directiunii Generale a Archivelor Statului, sub titlulu de: „Cuvinte din betrâni“, Limb'a romána vorbita între anii 1550—1600. Studiu paleograficu si lingvisticu de B. P. Hasdeu, cu o întroducere a supra împoritantiei si directiunii sciintifice a filologiei române, de celebrulu linguistu germanu Hugo Schuchardt. Acestu volumu aprópe 400 pagine în 8 mare, cuprinde afara de întroducerea generala: 1) Trei-dieci si trei texturi, cu cercetári întroductive si vaste adnotatiuni istorice, paleografice, economice, juridice, lingvistice, etc. 2) Unu glosaru documentalu dintre anii

1535—1592. 3) Unu specimenu de dictionaru etimologicu alu limbei române pe bas'a unui vocabularu manuscrisu de la 1600. 4) Siese indice analitice. 5) Vr'o cinci-dieci de facsimile de pe portrete, manuscrise, iscaliture, peceti, semne de hârthia etc.

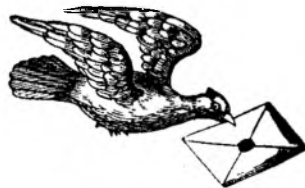
Suvenirea mortiloru.

Juga Puscariu, proprietaru în Venetia-de-josu, care s'a interessatu multu de înaintarea cauzelor bisericesci si scolare, a repausatu la 11 dec. st. n., în etate de 38 ani.

Mai nou.

Se depesiéza din Paris, cá între cabinetele de la Versailles, Madrid si Roma se facu pregatiri pentru statorirea unei aliantie române între Italia, Francia si Spania. Aliantia si-ar estinde protectiunea si a supra Romaniei.

Post'a Redactiunii.

La mai multi. Amu anuciatu deja, cá esemplare complete nu mai avemu, cáci nmerile din oct. tóte au trecutu. Din semestrulu primu înse mai dispunemu de câte-va **Avisu** acelora, cari s'au abonatu în semestrulu II si vreu sê aiba completu romanulu „Secretele Castelului.“ Din „Cavalerii Nopti“ nu mai avemu nici unu esemplaru.

A v i s u.

„Familia“ va esê de la anulu nou de dóue ori pe septemána, precum s'a anuciatu în nr. 50. Pretiulu de prenumeratiune înse va remâné celu de pân'acuma.

Abonantii nostrii îsi potú comandá la noi, cu pretiuri scadiute, urmatóarele opuri de subscrisulu: „Sclavulu Amorusului“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii „Familiei“ 1 fl. 50 cr., pentru altii 3 fl., — „Ranele Natiunii“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii nostrii 2 fl., pentru altii 3 fl., — „Poesii“, 50 cr., pentru altii 1 fl., — „Mirésa pentru mirésa“, comedía în 3 acte, pretiulu 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu tradusu de T. Budu, 50 cr., pentru altii 1 fl.

Colectantii dupa 5 esemplare vor primí unulu gratis, în semnu de multiamita.

„Siedetórea“ în anulu víitoru va esê în trei septemáni odata. Pretiulu de prenumeratiune pe unu anu este 1 fl. 50 cr.; prenumeratiunile la acésta foitia se primescu numai pe anulu întregu.

La Craciunu va aparé „Orfan'a Crisului“, balada de subscrisulu. Pretiulu numai 5 cr., dar mai putîne decátu 10 esemplare nu se tramitu.

În partile Sibíiului abonamentele se potú face si la dlu N. Petra Petrescu în Sibíiu.

Iosifu Vulcanu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tieriei nr. 39.

La nrulu acest'a se alatura invitarea de prenumeratiune la diuarulu „Observatorulu.“

